

Felelős szerkesztő
MURANYI JOZSEF.
Szerkesztőség:
Kassa, Kossuth-utca 16.
Telefon: 150.
Megjelenik minden nap
délután 5 órakor.
Egyes szám **2** krajeár.
(4 fillér)
Kéziratot nem ad vissza
a szerkesztőség.

NAPLÓ

KASSA, PÉNTEK, 1908. DECEMBER 25.

NEGYEDIK ÉVFOLYAM. — **25** SZÁM.

Előfizetési árak.
Kassán:
Egész évre . . . 14.— K
Fél évre . . . 7.— „
Negyed évre . . . 3.50 „
Egy óra . . . 1.20 „
Vidéken:
Egész évre . . . 20.— K
Kiadóhivatal:
Kassa, Kossuth-utca 16.
Telefon: 150.
Hirdetések petit sor szá-
mitással díjszabás szerint

Karácsonyi hópelyhek.

Tiszta, fehér karácsonyi hangulat csak a falun terem meg. Az a békés, enyhe nyugalom, mely a küzdelmekben gazdag esztendő utolsó napjaiban üli meg a lelket és ünneplő, fehér mezbe öltözteti, mint a hótakaró a mezők termő rögét, — csak a falusi ember lelki világában ereszkedik alá olyan lassu szállingózással, mint a fehérén tündöklő sűrű hópelyhek, melyek királyi hermelint borítanak a düledező viskók rongyos nádfedelére is. Fehér, fehér minden. A tavaszi zsendülés tarka színteljeségének ártatlan hangulata, — a nyári hőségben reszketve tobzódó buja színek orgiája, — az őszi tájkép halódó bágyadtságának megkapó rezignációja után a nagy fehérség minden ellentétet kiegyenlítő, átmenet nélküli nyugalma valami fenségesen megbékítő hatással van az emberi lélekre. A szabad természetet csak a falun lehet élvezni és csak a falusi ember fogékony az élő természet ama csodás játékaik iránt, melyek a legszebb gyönyöröket szerzik meg neki. Igazán és őszintén csak a termő rög jámbor fiai ünneplik meg Karácsony ünnepét, mikor a nagy pihenés idején, a tüzhely melegénél ajándékkal örvendeztetik meg egymást abból, amit az év többi fáradságos szakában nagy munkával szereztek meg a természetől.

A városok lüktető élete kőfalak és aszfalt utak keretében zajlik. Sáppadt arcu emberek poros hivatalszobákban robotolnak, ványadt testű férfiak és aszott mellű nők piszkos munkatermek zakatoló gépei mellett senyednek. Mindenki siet, mindenkinek az arcán gond ül, mert egész éven át küzdeni kell, szünetlenül és szakadatlanul. Sok az ember és kevés a munkaalkalom. Nemcsak kenyeret, de a munkát is keresni kell. Gyorsan! Sürget az élet, szorítanak a kötelességek és mindenki türelmetlen. Élni kell! — Egymásból! Ugy kellene lennie, hogy egymásért és egymás által, de a társadalmi rendben nagy a rendtelenség. Aggasztó zökkenések hozzák ki az embereket sodrukából és az egymás mellett élők, akiknek egymást támogatva kellene harcolni az étellel, egymás ellen fordulnak, tépik egymást és marakodnak — az elsőbbségért. Sietni kell! Kenyér nem mindenkinek jut, hát ökölrel előre. Láz, vad túlekedés közben mulnak az évszakok. A tavasz csak influenzát hoz a nedvességével, a nyár átkos melege kinossa teszi a munkát, ősszel halnak a betegek és télen — drága a szén. Ekkor jön a Karácsony. Uj kötelezettségek. Hódolni kell az ajándékosztogatás konvencionális hazugságának. Miből? Uj adósság fojtogató terhe új gondok roskasztó sulya nehezedik az emberekre — és hull a hó sűrű

pelyhekben — és a fehér karácsonyról verset írnak a lapok.

Messze szakadtunk mi városi polgárok attól a közvetlen együttéléstől, melyben a falusi ember él a természettel. De még nem szakadtunk el elég messzire. Amolyan átmeneti életet élünk, mint az őskorszakok repülő gyilkjai, melyek nem voltak már c-uszó-mászó állatok, de még madárszámba sem mentek. Mi is gyilkbakkal tipegünk a régi idők csapásain és apró léptű emberek lábnyomaiban bukácsolunk, pedig van már szárnyunk, amivel repülhetnénk, ha nem volnánk olyan alantjáró, bukácsoló természetűek. Ennek a szép Magyarországnak bezzeg szüksége lenne magasröptű elmékre, melyek felül tudnak emelkedni a kicsinyes szempontokon és áttekintő, magas perspektívából néznék a fejlődés megjárando útját.

Itt vagyunk már a politikánál! Hiába, de ez a magyar észjárás punctum salience, e nélkül még a karácsonyi elmélkedés se esik jól.

A 48-as függetlenségi politika szárnyain be magasra is tudnánk emelkedni, ha összefognánk valamennyien, a kiből ma Magyarország politikai élete áll. Jól megértsük — azt mondtuk, hogy valamennyiünknek kell össze fogni, tehát nem azt, hogy csak a szárny emelkedjék egyedül! Nem is lehet az. A 48-as függetlenségi politi-

Agglegények.

A Napló számára írta: **Holländer Árpád.**

Egy 50 év körüli, vidéki földesur kinézésű férfi, egy 30 év körüli fiatalemberrel ül a vendéglő egy asztalánál. Az idősebb nagybátyja a fiatalabbnak, ki városiasan, elegánsan van öltözve. Élénk szóváltásban vannak. Az öreg indulatosan pattog, a fiatalabbik csitítja.

Az *öregebb* . . . De ne báméskodjék. Akkor jöjjön ide, ha hívom és szükségem van rá. Nem szeretem a tolokodó . . . a . . . a . . . konfidens pincéretet.

Az *ifjabb* . . . Imre bátyám, hiszen . . . Az *öregebb* . . . Hagyd csak! Az ilyen pincérral így kell bánni. Ránéztem egyszer . . . kétszer, és egy jól nevelt pincérnek ez elég. Amelyik nem érti az pernahajder.

Az *ifjabb* . . . Nó, nó! Végtére sem követett el Ferenc semmi rosszat. Mi van azon, ha a pincér az asztal mellé áll?

Az *öregebb* . . . (ingerülten) Az, hogy én nem szenvedem, hogy a pincér tanulmányozzon engem s megfigyelje minden mozdulatomat, ha eszem, iszom.

Az *ifjabb* . . . Ez csak bátyámra nézve jó, mert megismeri apró-cseprő sajátosságait s a kedve szerint tudja kiszolgálni.

Az *öregebb* . . . Köszönöm a figyelmes-ségét, de nem kérek belőle.

Az *ifjabb* . . . Már megengedi kedves bátyámuram, jól esik az embernek, ha ismerik a szokásait.

Az *öregebb* . . . Én nem szeretem a szokásokat és szokásom a megszokott dolgokat abban hagyni. Különbözik is gyűlölködni az örökös egyformaságot. Ételben, asszonyban, fürdőhelyben, mindenben.

Az *ifjabb* . . . Hát . . . in puncto asszony . . . én is egyetértek bátyámurammal, de hát . . . a gyomor . . . az . . . mégis más. Hiába ott a megszokás a fő. (Kéjjel) Délben, este mégis csak jól esik, ha az ember betérve a vendéglőjébe, megtelepszik a szokott asztalnál, a szokott sarokban, a neki fenntartott helyen, élvezzi a törzsvendég kiváltságait, megtudja a pincértől a rejtett konyhatitkokat. Otthonosan terpeszkedik a maga kuckójában s onnan fumigálja a világot. Szólni sem kell sokat, tudják már, hogy szereted ezt az ételt, vagy amazt, sóval-e, vagy borsal. Kell-e sok olaj vagy ecet. Cukorral vagy nélkül eszed-e a tésztát, hosszan függjön előtte az abrosz vagy röviden. Szóval otthon érzed magad és nem üzletben.

Az *öregebb* . . . No mondhatom poetikus egy agglegény vagy. Szégyeld magad te lyrai generalsaft.

Az *ifjabb* . . . Már hogyan szégyelném magam, csak szereti mindenki a kényelmet

és emberi vonás, hogy az idegenben is otthonosan rendezkedjünk be . . .

Az *öregebb* . . . Ugyan kérek, ne csacsogj! Vagy agglegény valaki, vagy nem . . .

Az *ifjabb* . . . Hogy értem ezt?

Az *öregebb* . . . Hát úgy pajtás, hogy vagy szereti valaki a fészket, vagy nem. Ha szereti, építsen magának, ha nem szereti, hát ne epekedjék utána.

Az *ifjabb* . . . Különös ember is Imre bátyám. Azért, hogy az egész napi fáradozás, boszuság, hivatali kellemetlenségek után egy kis nyugalomra, egy kis barátságos fogadtatásra és előzékeny bánásmódra vágyom, holmi lyrai generalsaftnak nevez és csufolódik. Végtére is — mondom — emberi vonás . . .

Az *öregebb* . . . Emberi vonás, emberi vonás, pajtáskám az agglegényben nincsen emberi vonás.

Az *ifjabb* . . . No már megint ilyet!

Az *öregebb* . . . Ugy, ugy fiam. Tudod én már idestova egy negyedszázad óta vagyok agglegényi sorban, hát ismerem valamelyest a tempót. Az agglegény ne érezze magát sehol e föld hátán otthonosan, mert az otthonba asszony kell, anélkül az otthon, nem otthon. Aminthogy nincs olyan husleves a világon, amelybe hus ne főtt volna, olyanképpen nem lehet otthon sem, asszony nélkül. Már ez így van!

Az *ifjabb* . . . Régi tétel ez Imre bá-

kának fel kell emelnie az összes párt-árnyalatokat s vele együtt kell emelkednie mindannak, ami elvben és tettekben Magyarország boldogulásával összefügg. Soha eredményesebb és szebb fuzió nem lesz a politikában mint az, mely ma létesülhetne, ha sikerülne levedleni a csökevényes gyiklábakat, melyek nem is lábak már, csak erőtlen elkorcsosodások.

Vajha a karácsonyi hópelyhekből a politikában is a nyugalom, a békés megértés fehér leple szövődne!

Politikai erőgyűjtés.

Kassa, dec. 24.

(m) A háboru első feltétele, hogy a hadak létszáma felől pontosan legyen informálva a hadvezetés. Tudnia kell a vezérkarnak, mennyi a bátor fegyverforgatók, a hű katonák, mennyi a sebesültek, mennyi az elcsettek és mennyi az ártó árulók száma. Aki e nélkül száll harcba, csuf vereségek, keserves meglepetések érik. A politika a pártok küzdelme. Az elvek éles pengéjével vivott szakadatlan háborúság. Vitézi torna, melyben az győz, kinek pajzsán a többség kovácsolta cimer ragyog.

A bajnok diadala úgy biztos, ha háta mögött sorakozik a közvélemény minél nagyobb tömege. Erejét, bátorságát megacélozza az a tudat, hogy a miért viaskodik, az százezrek legjobb meggyőződése, hite, véleménye, óhajta, követelése.

Az ilyen bajnoki mérkőzésnek döntő sulya, hatása van. De hogy legyen, ahhoz első sorban a támogató, a követő csapatok megszámolása szükséges.

Egy híres nemzetgazda mondotta, hogy az európai politika abban a pillanatban megváltozik, amint a kínai birodalom megszámlálja a maga embermillióit s erejének tudatára ébred. A bátor magunkban bizás első és legnagyobb feltétele, hogy számláljuk meg sorainkat.

Ezen a téren a magyar nemzeti politika

sok kívánni valót hagyott hátra. A pártközi egyezményben egyesült koalíció a pártféltékenység felköltésének óvatos kerülése közben sokat mulasztott, a nemzeti erők szervezése terén. Az alkotmánypárt, csak úgy, mint a függetlenségi párt, megelégedett a választás után bekövetkezett politikai mappával s nem érdeklődött a más színezetű területeken, az újabb vélemények kialakulása felől. Bezeg a néppárt, mely a fegyverbarátság szabályait nem is lovagiasan és sokszor megsértette, gondoskodott a terjeszkedésről. Megcsinálta a katolikus népszövetséget. Bármint is tagadják a népszövetség politikai jellegét, a legutóbbi soproni gyűlés is beigazolta, hogy az a néppárt gyámsága, szellemi vezetése alatt áll s ezzel az ügyes fortélylyal, a nem valamennyi katolikus előtt jó hangzású néppárt, belopózkodott idegen politikai területekbe. A juhbörbe rejtőzött farkas meséje ez, mely ravasz fufanggal ejti prédául — a gyanutlan báránycákat.

Most végre oly fordulat elé érkeztünk, hogy az alkotmánypárt és a függetlenségi párt — hiveinek megszámolására készül. A közel jövő politikai feladatai nagyszabású mérkőzés elé állítják vezéreinket. Az ő pajzsukon olvasható ígék a jó magyarság hitéből, lelkeiből pattantak ki. Nem az alkalmazkodás, a hatalom birásának művészete sugallja a nemzeti kormány megoldásra váró programját, hanem az a mélyeséges *erkölcsi erő, mely alkotmányos életünkben a békét, az állandóságot, a biztos fejlődést keresi.* A nemzeti kormány valamennyi alkotása a messze jövő alakulásaival is számol s nemcsak a most élő nemzedéknek kedvez, hanem a jövőendő ivadékokra is gondol, amikor az évtizedek óta folytonos hullámzásokat előidéző kérdéseket szabályozza, megoldja és lecsendesíti a vihart. Király és a kormány ebben a törekvésben egy uton van! Velük kell, hogy legyen a nemzet és imponáló többsége.

Készül a fuzió, — ez a hívek megszámolásának első jelensége. Mennyire vannak vele a pártok vezetői, azt ma még nem tudni. De hogy az ország közvéleménye rokonszenvesnek találja az eszmét, az bizonyos. Ezt mi tudjuk, itt a messze periferiá-

kon, ahol a sajtóból kiütőköző kicsinyes intrikák szövédékein keresztül is meglátjuk, hogy a kormányt a nemzet megerősítésének nagy-szerű gondolata vezeti. Az erők egyesülésére kiadott jelszó, minket készen talál. A program világos és tiszta. A kormány által hangoztatott feladatok, melyeknek érdekében készül a fuzió, a nemzeti tetszés fémjelzésével ellátva, ismereteseek.

A magyar akkor volt gyenge, ha szerte huzott. Hatalmát, erejét mindenkoron az egyetértésből merítette. Ránk fér, hogy annyi reménység, bizakodás, vágy és jog, végre valóra forduljon!

A színház főszínpadja.

(Uj operettek és drámák. — Puccini a kassai színpadon. — Barátkozás Romániával. Várják a magyar szerzőt.)

Az ideai színiévad érdekességei csak karácsony után várhatók. A fővárosi színházakban beállott változás, különösen a Népszínház megszűnése és ezzel egyidejűleg a Nemzeti Színház élén történt igazgatóváltás kihatott a vidéki centrumok színházainak műsorára is. A Népszínház megszűnésével az operett és a népszínmű repertoír rövidült meg, a drámabírálok gyámsága alá helyezett Nemzeti Színház műsora pedig visszazorította a magyar drámairókat. Elérkeztünk a színházi évad derekára s alig van számottevő magyar darabunk. A Vigaszínház magyar újdonságai csak gyenge félsikerrel jártak, a Magyar Színház premierjei pedig irodalmi műveltségben előrehaladott publikumhoz szólnak. A vidéki színházak ilyen körülmények között reprisekkel, régi darabok felújításával élénkitik a műsort s várják a babéros magyar szerzőt, de nem azt, akit akademia pályabére koszoruzott meg, hanem akinek a közönség nyújtja a pálmát.

Az operett muzsa dédelgetette Kacsóh Pongrácz, ez idén a János vitéz nagy sikereit készűl learatni. Rákóczi fiával, mult évben gyenge hatást keltett, annál nagyobb volt az idén a Mary Ann című új daljátékának a diadala. A karácsony utáni saisonra várható a darab kassai bemutatója. Ezzel egy sorban indul hódító utra a Szerencse malac című bécsi operett, mely már is igénybe veszi az énekeseket. Ez idén úgy látszik, a bécsi operett-piac segíti ki a ma-

tyám. Azóta már hus nélkül is főznek huslevest, — extractumból.

Az *öregebb* . . . Nohát pajtáskám, olyan a vendéglői otthonosság is, mint az extractumból főtt husleves. Beteg gyomornak való, egészséges agglegény nem eszik belőle . . . De hát én tulajdonképpen nem is azért kerültem fel hozzá Erdélyországból ide a felvidékre, hogy a gastrónomiából tartsak értekezéseket, hanem hát . . . már csak nincs így jól . . . ahogy van.

Az *ifjabb* . . . Mi nincs inyedre?

Az *öregebb* . . . Hát ez az izé . . . no ez a te . . . életmódod.

Az *ifjabb* . . . Talán bizony pletykáztak Imre bátyámnak, hogy lumpolok, vagy költekezek.

Az *öregebb* . . . A világért sem! Hanem hát összevissza vagy már talán 30 éves.

Az *ifjabb* . . . Harminckettő!

Az *öregebb* . . . No pláne . . . Szóval éppen ideje volna.

Az *ifjabb* . . . (elképedve) Imre bátyám! Csak nem házasságban utazik?

Az *öregebb* . . . Mi tagadás? — Abba én.

Az *ifjabb* . . . No hát én amondó vagyok, hogy kárba veszett az utiköltsége. De meg a fáradsága is hiábavaló volt, van és lesz, mert én nem rendelek ebből a portékából.

Az *öregebb* . . . Hó, hó . . . nem kell mindjárt . . .

Az *ifjabb* . . . Nem én Imre bátyám, ha bármit teszen is. Hogy én egy asszonyt? Nem, nem, ne is beszéljünk erről. Ha már hiábavalóságokról akar velem beszélgetni, nem bánom disputáljunk a kochinkhinai bőbitás szarkalábbon elősködő bibortetvek egyéni sajátságairól, vagy akárha a hajdu-dorogi toronyóra kopott ciferblattjáról, de én nekem asszonnyal ne hozakodjék elő Imre bátyám, mert azt nem állom.

Az *öregebb* . . . No mán no, no mán no, nem is asszonnyal beszélek én, ha mondom. Adta embere, csak végig hallgatsz, vagy mi?

Az *ifjabb* . . . Hát nem asszonnyal szól Imre bátyám, hiszen azt mondta az imént, hogy . . .

Az *öregebb* . . . Hogy házasság irányában utazom, de hiszen lánnyal akarlak én összeházasítani és nem asszonnyal az ebada!

Az *ifjabb* . . . Tréfának megjárja, hanem igazában ne essék szó róla. Tudja Imre bátyám, hogy én nem idegenkedem az asszonyfélétlől és nem teszek csufot férfi voltomon, (sóhajt) hanem a házias élethez több kell ennél. (szomoruan) Az nemcsak csokolódzásból meg ölelgetésből áll, mert ezt máshol is fellelheti az ember, oda szerelem,

tiszta, rajongó, lelkes szerelem kell, amire én már soha nem gyulladok,

Az *öregebb* . . . Phú az áldóját, de pityergősre savanyodtál. Mintha csak barát-nak akarnál állani. Ugy nézem, hogy valaki cudarul befűtött a szivedbe és alighanem attól égett salakká a szerelmed.

Az *ifjabb* . . . Ugy beszél bátyámuram, mintha ma látna először életében, mintha nem ismert volna már annakelőtte is, mintha nem tudná . . .

Az *öregebb* . . . Erzsike? A kékszemű Meduza? Szentséges isten! Hát azóltátul még mindég nem nőtt be a fejed lágya. Ez a gyerekkori szerelem? Oh magasságos egek!

Az *ifjabb* . . . Gyerekkori? Hát a 32 éves férfi még gyerekmber a bátyám szemében?

Az *öregebb* . . . Abbion ecsém! Ha én még a magam 52-jével is ifjunak érzem a derekam!

Az *ifjabb* . . . Hagyja csak Imre bátyám azt az ifju állapotot, melynek agglegényesség a neve.

Az *öregebb* . . . Csufold agglegénynek az ördögök nagyanyját. En ecsém, már kinőttem a legénysorból, úgy is nézz reám, hogy emberré lettem.

Az *ifjabb* . . . Emberré? Tréfál kegyel-med. Hiszen ez azt tenné, hogy beköttö-

gyar színpadokat, mert utána az Erdész Julcsa daljáték kerül színre, mely szintén bécsi komponista műve. Az operettszemélyzetre vár a kassai színpadon, hogy Candella I., egy román zeneszerző operettjét magyar színpadra vezesse. Candella, ki a jassy-i zeneakadémia igazgatója, Olteanka címmel operettet irt, mely a román színpadokon nagy sikert aratott s Bukarestben 150 előadást is meghaladó sorozatban uralta a színpadot. Komjáthy Brassóban ismerkedett meg a komponistával s megszerezte a dallamos, eredeti melódiákban gazdag, kedves librettóju operett előadási jogát. Ez a kísérlet azzal a jelentőséggel is bír, hogy siker esetén barátságos viszonyt teremt a magyar és román színpadok között. Ennek pedig a magyar szerzők még hasznát láthatják.

Mig az operett könnyű muzsikája cseng az egyik próbateremben, egy emelettel feljebb a komoly operamuzsika motívumai hangzanak ki a próbákból. Puccini, a legnagyobb olasz zeneköltő remekművére, a Tosca c. operára készül a társulat. A címszerepet felváltva: Nagy Aranka és Várad Margit énekelik, a bariton szerepet (Scarpia) kettős kiosztásban: Pápay és Barics, a tenor partit (Cavaradossi) lovag Ferrazi olasz tenorista éneklí, akit erre a szerepre szerződtetett Komjáthy.

A dráma sem pihen. A főszínpadon egymásra torlódió premiereket ígér. A külföldi újdonságok közül karácsony utánra várható a Schnitzler Arthur, a Nemzeti színházban most bemutatott színművének premierje, továbbá A király című vigjáték, melyet pompás triumvirátus: a Flers, Caillavet és Aréne francia írócégy gyártott ellenállhatatlan jókedvvel. Előkészületben van a Forradalmi nász, Sophus Michaelis dán író szenzációs darabja, továbbá a Virraszt a szerelem című kedves vigjáték. Már is megvette Komjáthy Bernstein legújabb darabját, az Izrael című színműt, mely Párisban koloszális hatást ért el.

Uj évre esik Dóczy, rég nem adott verses vigjátéka Széchy Mária. Rövidesen felújítatnak Shakespeare darabjai közül: Hamlet, IV. Henrik és Falstaff, az utóbbi címszerepét Faragó ambicionálja, majd Othello Fáy, Komjáthy, Rácz együttesében.

Ez a néhány, vázlatosan idevetett adat is igazolja, hogy a színház főivadja még csak most következik s csupa művészi szenzáció előtt állunk.

Miért házi kezelés?

Baj van a vállalkozókkal.

Göndör Gábor vízműépítési igazgató, valahol a kék Adria hullámain hajókázik. Rászolgált a pihenőre. Sokat dolgozott, sokat idegeskedett. Pihent ésszel nyugodtabban ül majd felelőséggel terhes munkájához, mire visszatér. Ezért kellemes szórakozást, és idegeinek enyhülést kívánunk a jótékony tengeri uton. Sok bajon ment keresztül a kassai csatornázás és vízvezeték. Ma se jártunk végire a bajnak, hiszen a fejünk fölött lóg a Fried és Adorján cég által indított félmillió per. A város is, a vállalkozó is kötözködik, hogy ő nyeri meg a pert. Majd elvállik.

De nem kronológikus visszaillesztés ami célunk. Nincs lelkünk ahhoz, hogy annyi kalamitás felsorolásával, az ünnepek hangulatát megzavarjuk. Am egy kérdést akarunk aggatni a város karácsony fájára. Nevezetesen a következő szerény kérdést:

— *Hogyan végezte a forrásfoglalások munkáját az ezzel megbízott vállalkozó?*

— *Mi az oka annak, hogy a város, a további forrásfoglalásokat házi kezelésben öhajlja végeztetni?*

Minket ez a kérdés nyugtalanít. Amikor Göndör Gábor hivatalos közlésben jelezte a még hátralevő forrásfoglalási munka programját, erősen hangsúlyozta, hogy a további munkát már házi kezelésben végezteti. Más szóval, a város vállalkozóval nem áll szóba, hanem a saját költségére, a saját felelőségére dolgoztat. Ez a változás bennünk kínos sejtéseket kelt. Azt kell gondolnunk, hogy a vállalkozókkal való dolgoztatásból Kassa alaposan kiábrándult.

Nem lehet másként! Kell, hogy így legyen, különben a város nem vállalja a rendszerint költségesebb regie munkát. A befejezett munka mögött valami komoly tapasztalatnak kell rejtezködni, a mely a várost eddig követett elvétől eltéríti. Ami kérdésünk nem kíván mást, mint rövid felvilágosítást. Tudni akarjuk, miként sáfárkodnak a város pénzével, hogyan dolgoznak hát azok a vállalkozók, akikben a város eddig megbízott, most azonban megalégtelte a velük való érintkezést.

Felvilágosítást kérünk, mint zárultak a forrásfoglalások és ha a vállalkozó hibázott, rossz munkát végzett, arról is tudni akarunk. Rengeteg pénz fekszik a kassai vízműben. Több mint a mennyit terveztek erre a célra. Világosságot akarunk, mi történt a legutóbb, minő elkövetett mulasztásokat, hibákat takarogtat az a hivatalos kijelentés, hogy a további munkák házi kezelésben eszközöltetnek?

A színész és a szerepe.

— Körkérdés. —

Mi a véleménye arról a viszonyról, mely játékközben a színész és a szerepe között áll fenn? — Szükséges-e a művészi alakításhoz a szerepbe lefektetett érzések őszinte átélése, vagy pedig éppen azt tartja-e a művészetnek, hogy a színész átélés nélkül találja el a kifejezés eszközeit és míg a nézőket elragadja az illúzió, ő öntudatos higgadsággal a szó szoros értelmében „játssza” a szerepét?

Erre a kérdésre kértünk választ színtársulatunk legkiválóbb tagjaitól. Régi, de még mindig nyílt kérdés ez, mely a közönséget sokszor foglalkoztatja, anélkül hogy feleletet tudna adni reá. Hadd beszéljenek tehát az illetékes feleletek!

Sokat vitatkoztak már azon, hogy a színész helyesen felfogott igazi tökéletessége az-e, ha helyesen átéli szerepének érzéseit — fájdalmait — megrendítő szenvedéseit — vagy ha oly tökéletességre fejleszti foglalkozásának eszközeit, hogy minden lelki állapotot ki tud fejezni — megértetni, a nélkül, hogy a saját lelkületének köze volna hozzá.

Ez is — amaz is igazság nélküli elmélet, melyet többnyire olyanok állítanak, a kik sohase játszottak színpadon — vagy semmi esetre se drámát avagy tragédiát.

Ez esetben is — mint igen sok esetben — középpütt van az igazság.

A mint lehetetlen a nagy — megrendítő kétségbeesésnek — szivtéppő fájdalomnak — a lélek és szív érintése nélkül megfelelő hangot adni, épügy lehetetlen elképzelni, hogy p. o. a gyermekei halálát sirató anya fájdalmát — a honavesztett hős megrendülését — a méltatlanul becsültetiprottnak kétségbeesését a színész is úgy érezze, mint azok maguk.

De megéreznie igen is kell. Szükséges, hogy azok az érzelmek megihlessék őt — lelke mélyén viszhangra találjanak s ekkor ennek a megihletésnek — vagy mondjuk megindulásnak — eszének és színészi eszközeinek együttes működésével rögzíti meg azokat a kifejezéseket, hangokat, egész lényének tartását, melyeket helyeseknek, alkalmasaknak vél.

Szerepeink jó részét, a hol mindennapi embereket lelki emótiók nélkül, mindennapi érzésekkel, lépten-nyomon mutató kedélyállapattal kell ábrázolnunk el

valakinek a fejét . . . de nem . . . ez badarság . . .

Az öregebb . . . Ammán pedig úgy van és nem másképen.

Az ifjabb . . . (kitörő örömmel) Ej! De istenemre nem értem. Gratuláljak-e, vagy (bizalmatlanul) . . . eh Imre bátyám!

Az öregebb . . . Mán pedig én igazságot mondok az ebadta, hát ne tamáskodjál a szavamban.

Az ifjabb . . . Akkor hát éljen boldogul Imre bátyám! Az isten tartsa és szaporítsa meg a fajtáját. Nemes hajtás lesz, annyi bizonyos. De hát ki is a boldog ifiaszszony? Szép-e, fiatal-e? És uramfia, nekem mitsem irt erről, én mitsem tudtam, mintha a fellegekéből pottyánnék le. Szinte hihetetlen az egész, el sem is hinném én, ha nem bátyámuram mondaná!

Az öregebb . . . Nem is tudott arról senki fia, csak mi hárman!

Az ifjabb . . . Hárman?

Az öregebb . . . No igen, hát jómagamon kívül a kis szőke Meduza, meg az édesanya.

Az ifjabb . . . Erzsike? — Nem értem, nem értem, csak talán nem őt vette nőül . . .?

Az öregebb . . . Hájfejt! Miket badarsz összevissza. Az anyját vettem feleségül!

Az ifjabb . . . Imre bátyám?!

Az öregebb. Igen, igen, az özvegy tiszte-

letesné... (sóhajt) az ifjúkori ideálot. Csak vénségemre jutottam hozzá, másodkézből, de így is boldog vagyok vele.

Az ifjabb . . . No most meg kegyelmed szontyolodik el és engem is megrikatna, ha olyan nevetős kedvem nem lenne.

Az öregebb . . . Miért te?

Az ifjabb . . . Mert látom a sorsomat. Mint egy jövendőmondó úgy látom és ez mulatságos. Másodvirágzás. Hahaha. Én is várjak az én Erzsikémre, míg nekem is kitavasodik még egyszer, — ha majd özvegyiségre jut.

Az öregebb . . . Megbomlottál? No ecsém az Erzsike özvegyiségének ugyan te látnád a legkevesebb hasznát. Mert a magad halála után már csak legfeljebb a menyországban találkozhatnál vele.

Az ifjabb . . . Hát Erzsike?

Az öregebb . . . Persze, hogy nem ment férjhez. Az apja az ifju tiszteleteshez erőszakolta, aki Hollandiában tanult. Ez volt végakarata is, amint tudod. A tiszteletesné respektálta ura kívánságát és a vőlegény ragaszkodott az ígérethez. Erzsike megadta magát sorsának és csak a gyászév leteltét várták, hogy egybekeljenek. De az ifju tiszteletes megmondolta magát eközben és igaz keresztyényi lemondással visszalépett. . .

Az ifjabb . . . Hogyhogy?

Az öregebb . . . Hát csak úgy, hogy

meghalt a jó lélek, még mielőtt özvegyiségre hagyhatta volna Erzsikét és így ő most . . .

Az ifjabb . . . Szabad!

Az öregebb . . . És a tied! (Egy másik pincér áll oda.)

Az ifjabb . . . Bátyám, óh Imre bátyám, hát kegyelmed ebben utazott. No ebből a portékából már szivesen rendelek.

A pincér (közbeszól): Parancsolni tesszik valamit nagyságos ur?

Az ifjabb . . . En semmit? Ki hitta magát?

A pincér . . . Azt méltóztatott mondani, hogy rendelek ebből, hát azt gondoltam . . .

Az ifjabb . . . Mit gondoltam? azt gondoltam! Mikor fognak már letenni arról a csuf szokásról, hogy az asztal mellé állanak hallgatóni.

A pincér . . . De hiszen nagyságos ur!

Az ifjabb . . . Nem szeretem a konfidens pincéereket.

Az öregebb . . . No, no. Ne heveskedjél, hiszen nem követett el semmit. Mi van azon, ha a pincér az asztalod mellé áll és megfigyel. Ez barátságos és otthonos.

Az ifjabb . . . Süsse meg a barátságát és az otthonosságát félangozóra. Nekem ne imputáljon agglégényi tempókat. Máshol keresem én már az otthonosságát. Bátyám utazunk.

(Fizetnek. El. A pincér csodálkozva bámul utánok.)

tudjuk — elfogadhatóan — játszani, akár lelkünk igénybe vétele nélkül, csupán figyelemmel — rutinunkkal, — de nagy szenvedélyek ábrázolásához a szív, a lélek megszólalása nélkül nem jutott még soha senki.

Komjáthy János.

Komjáthy Z. Teréz, akinek véleménye igen nagybecsű lenne e kérdésben, betegsége miatt akadályozva volt abban, hogy kifejtse nézetét, amit őszintén sajnálunk.

Ugy éreztem, hogy valahányszor szivemből nevettem és sirtam, az emberek velem nevettek és velem sirtak; de hogy mikor nevessek és mikor sirtak, azt az én tudatom és az intelligenciám sugta meg.

Igy tehát szerintem az igaz, jó színész tudásának és értelmének minden erejével alkossa meg *öntudatosan* a szerepét, hogy azután szabad teret engedhessen a szívének és közvetlen meleg érzésének.

Fáy Flóra.

Szerkesztő Ur körkérdésére vonatkozólag véleményem elsősorban az, hogy ez teljesen egyéni dolog.

Vannak színészek, akik nagyon jól tudnak játszani anélkül, hogy átérznék a szerepüket. Én például szükségesnek tartom, hogy átérze a színész szerepét és én részéről nem is tudok játszani, csak akkor, ha teljesen belelétem magam abba az alakba, amit játszom, szóval nekem éreznem is kell akkor, amikor játszom!

Ha bemegyek a szinpadra, át kell tudnom érezni szerepemet, ha a közönséget teljes illúzióba akarom ringatni. Véleményem szerint ebben rejlik a mi művészetünk!

Étsy Emilia.

Nem szükséges egy szerep megjátszásához annak őszinte átélése. — (Itt természetesen csak drámai „komoly műfajról lehet szó.) — A színész azért „színész”, hogy színészkedik. S az ilyen színészkedéssel is kell tudnia hatást elérni. Ezt mondják némelyek. Ám ezek szörnyen tévednek. — Az a hatás nem lehet őszinte.

A színész olyan egyszemélyben, mint a lelkes turista és vezetője. A vezető nem talál már semmi lebilincselőt utjában, míg a művészlelkű és ihletszerű turista gyönyörködik az előtte feltáruló isteni természet szépségeiben. — A színész is játszik többször anélkül, hogy fizikai fáradtságon kívül egyebet érezne és — néha sikerül ezzel is hatást keltenie; — de *igazi* benyomást, *őszinte művészi hatást* csak akkor ér el, ha *átzsellemül, összeforr szerhpével s azonosul a játszott szerep alakjával.*

A szerep, — a legjobb szerep eljátszásához is, mindenesetre hangulat kell. A színjátszás nem favágás. Hangulat nélkül meszterkedéssé, színészkedéssé alacsonyodik ez a dolog, kellő hangulattal pedig már művészté fejlődik.

A költő ember se tud hangulat nélkül írni; a festő művész, a szobrász művész se tud alkotni, ha nem vezet ihlet kezét, ha nem ittasul át lelke, ha nem mélyed szeretettel, lelkesedéssel tárgyába. Ilyen a színész-művész is. A hangulat: az átélés, — belemélyedés, — a lelkesedés. — S ha egy eszme, vagyis egy szerep megjelenítésére átadom teljes fizikai és szellemi lényem, akkor természetes, hogy át is érezem s nemcsak játszom azt.

Bartha István.

Gondolom, minden színész, aki szereti a mesterséget életének komolyabb perceiben, mert ezt a mesterséget csak komolyan lehet szeretni, — azt feleli: „játszani” könnyen megtanul az ember, de „érezni”, már annál nehezebben. A ki játszik, az csal; az a jó mesterember, aki érez és szenved, az a művész.

Faragó Ödön.

Szerepeim közül azokat szeretem, melyek igaz emberi vonásokkal bírnak. Az igazi embereket szinpadon megjeleníteni, azok lelki világában gondolkodni, cselekedni, beszélni, járni, lélekezni legfőbb gyönyörűségem.

A művészet célja az igazság, utjai csak azok, melyek ahhoz vezetnek, függetlenül a tetszéstől, tapstól. Az igazság nem tesz concessiókat sem színésznek, sem közönségnek; a maga erejével hat. Természetes tehát, hogy művészetéről — par excellence értelmében — csak ott szabad beszélni, a hol az író az igazság utjainak teret enged.

Ha ez az alapfeltétel megvan, azokat az érzéseket kell ismerni, a melyek a megjátszandó alak ereiben megvannak. De nem elég ismerni a minden emberben más formában jelentkező érzéseket. A színésznek azokat úgy kell interpretálni, hogy azok az igazság erejével hassanak. Öntudat és ismeretek — akár saját tapasztalat, akár másokon való megfigyelés útján — a kifejezés eszközeinek föltétlen urai legyenek. „Átélés” (a kérdés szava) csak addig jogosult, a míg az illető érzést keressük. Ha már megismertük, akkor szükségtelen is, lehetetlen is annak többszörös *igazi*, egyforma *átélése*. Ha megtaláltuk az illető érzést és azt a keretbe, cselekedetekbe, szavakba, jellembe elhelyezhetőnek és helyesnek találtuk, megrogzítjuk és ha szabad így kifejeznem magam, sokszorosítjuk (értsd: estéről-estére). Minél pontosabb az igaz érzés vetítése, annál becsesebb a művészi játék. Illúziót csak igazsággal lehet elérni, de ennek az igazságnak művészi életjátéknak kell lennie. Nem szabad megfélemlíteni a művészet fent jelzett céljáról, az érzések valóságos, pontos ismeretéről és hű visszaadásáról. „Öntudat” nélkül pedig „művészet!” nincs.

Dr. Rácz Ede.

A viszony, mely a színész és szerepe között játék közben fennáll, olyan, mint a jó házastársaké: *barátságos, meleg együttlérés*. A ki kevesebbet, vagy többet érez az — *csal*.

A ki kevesebbet érez: az elhanyagolja, a ki többet érez: az agyonkinozza: a *feleségét*.

Az abszurdum, hogy a színész *beleéli magát a szerepébe*.

Tagadhatatlan, hogy ez nagyon kultivált szállóige a színházak falain belül is, de még sohasem hallottam komoly okfejtéssel megvonni a határt, a hol ez a beleélési csuda kezdődik vagy végződik.

Hogy élhetem magam bele egy fájdalomba, a mely nem az én tájéalmam, vagy egy örömbbe, a mely nem az én örömöm? Ennek okai összes megnyilatkozásaival — lényegében — közömbösebbek az én örömdő és szenvedő énemnek és azok engem csak művészi szempontból érdekelnek.

De igen is a színész feladata, hogy kifejezze és megéreztesse a szerep személye bensőjét és a megnyilatkozó lelkifolyamatokat. És ennek elérési foka nem a beleélés fokától függ (a mi a szerep-személyével való teljes *vele szenvedést* jelentené), de függ az intellektus mineműsége, az egyéniség simulékony-sága, a *vele érzés* melegsége, az alakító és kifejező képesség arányaitól Szilárd meggyőződés, hogy a színész csak úgy oldhatja meg helyesen feladatát, ha *föleje tud emelkedni* a kifejezett indulatok és érzéseknek, mert a szinpadon nem csak pszichológiája van a léleknek, de adminisztrációja is.

Magyari Lajos.

A „Napló” előfizetése.

— A közönséghez! —

Január hó elsejével a *Napló ötödik évfolyamába lép*. Friss erőben várjuk az új esztendő, mely minket lelkes munkakészségben talál. Programmunk,

mint eddig, a jövőben is: *az igazság, a haladás, a nemzeti megerősödés szolgálatában marad*. Az új esztendőben bizalommal fordulunk a közönséghez, hogy független ujságírók lapját a *Napló* további rokonszenvébe fogadja. Mi lelkünk, tudásunk, meggyőződésünk javát adjuk ezért cserébe.

A *Napló előfizetése* Kassán egy negyedévre 3 korona 50 fillér, postai küldéssel 5 korona. Az előfizetési pénzek kiadóhivatalunk (Kassa, Koszut Lajos-utca 16.) címére küldendők.

HIREK.

Szent András levele.

Hlinkát megint izgatáson csipték.

A népek tudatlanságával üzérkedő hirhadt nemzetiségi izgató, *Hlinka* András rózsashegyi plebános, aki most vezekli le bűneit, ismét összeütközésbe került a magyar igazságszolgáltatással. Ujabb izgatása derült ki, a miért bizonyára megtoldják három és fél évi államfogházát. Bucsulevelet irt *Hlinka*, melyet „Kedves nemzetiségi testvéreim!”-hez címzett. Így hangzik a levél:

— Édes véreim, megkezdtem értetek szenvedésemet a szegedi államfogházban. Nem bujdosom, felemelt fővel nézem, hogyan záródik be mögöttem börtönöm ajtója, mely hosszú időre elszakít tőletek.

Győzött a gaz ármány, elnémitottak a latrok, akiknek hóhérajai sógoromat lelőtték a csernovai verengzésnél, testvéremre láncbilincset raktak és börtönbe vetették. Megadással viselem én is a láncokat, mert ártatlanságom tudatában érzem, hogy eljövend az idő, midőn mint a Golgotha-hegyre, ahol felfeszítették a Jézus Krisztust, úgy tekintenek fel a szegedi államfogházra.

Bucsujáró hely lesz Szeged városa, Kálvária az államfogháza, ahol a ti apostolotok szenvedett. A ti boldogulástokért imádkozik itt is, a Megváltót hívja segítségül értetek mindörökké!

Szent András

a szegedi államfogház mártirja.

Hlinka ellen ezért a levélért a szegedi kir. ügyészség megindította a vizsgálatot.

Választási emlékek.

— Egy jelölt tapasztalatai. —

Szerkesztő Ur arra kér, hogy a legutóbbi városi bizottsági tagválasztáson szerzett tapasztalataimat mondjam el. Bár még nem tartok a memoire írás korában — választási emlékeimből megis közlöm egy s mas tapasztalatomat. Nem a magam, — a mások okulására. Mert engem nem riaszt vissza ez a bukás, hogy a jövőben ismét — meg ne bukjam. Már az esetben, ha választásom olyan biztosnak ígérkezik, mint a mostani volt. Mert ha jól utána számítok, én nem is buktam meg. Elvégre mi a választás? a polgarok bizalma. A polgári bizalomnak pedig az *adott szó* a pecsétje. Én ilyen pecséttekkel dusan megrakodva, biztos nyugalommal néztem a választás elé. Hogy mégis megbuktam, annak az az oka, hogy a polgarság egy része kámforral pecsételte meg adott szavát. A kámfor elillant, az adott szó felszabadult. S a pecsetből fölt lett, de nem az én személyemen.

Igen, igen . . . Az adott szó, a titkos választás! Nagyszerű frázisok, melyekben úgy megbiztam. A titkos szavazás abból

állott, hogy a választók kezéből a kortések kiragadták a szavazócédulát és mást adtak helyette. Szegény választó, aki bizonyára az öt jelöltön kívül, még egy hatodiknak is szent ígéretet tett, hogy rászavaz — mire az urnához ért, azt se tudta fiú-e vagy lány. Ez a választás *semlegessége*? Hejh, pedig ígérni, én is ígértem! Még olyasmit is, amit megtartani lehet! Programmomban több volt a tartalom, mint Noé bárkájában. Utána, mint a vízió, úgy jött az ígéret — hogy rám voksolnak. A bukás nem fájt, a fáradságot, költséget nem sajnáltam. A szerzett emberismeret föl ér egy kis vagyonnal — no meg egy mandátummal. De azért a legközelebb, ha a polgártársak bizalma bennem újra „összpontosul” — nem bánom, ha közlekedéssel kiáltják: Eljen

Deutsch Jenő.

— Hangverseny a boszniai 34-es bakák javára. A kassai dalegylet és zeneegyesület január hó 9-én a Schalkház szálló disztermében nagyszabású hangversenyt rendez a Boszniába vezényelt 34-es bakák javára. A hangversenyen föllép *Szojer* Ilonka a királyi operaház, kitűnő művésznője és közreműködik a 34. gyalogezred zenekara. A hangverseny műsorán az egyesült dalegylet úgy női, mint férfi vegyes karral és zenekarral fog bemutatkozni. E hangverseny rendezésével — mint a jelentés írja — a dalegylet alkalmat kívánt nyújtani Kassa nemesen gondolkodó közönségének, hogy a Boszniában nehéz szolgálatot végző földink irányában az elismerés megnyilatkozását a szereit nevében kifejezésre juttathassa. Hazafias bizalommal kéri a polgárságot a rendezőség, hogy a vasdandár vitézeinek egy kedves nap szerzésében segítségére legyen.

A kassai gyáripár ismertése. A *Napló* karácsonyi száma Kassa számottevő és ipari jelentőséggel bíró gyárainak ismertetését közli. Külön is felhívjuk ezen ismertető közleményekre a kassai és vidéki közönség figyelmét. Az egybegyűjtött adatokból kitűnik, hogy városunk gyáripára versenyképes és a fejlettség magas fokán áll. A kassai gyárak berendezése és ipari termékei bizvást kiállják a legsúlyosabb bírálatot. Városunk tejlődése, a polgárok jóléte elválaszthatatlan kapcsolatban áll az ipari élet fellendülésével. Mindannyiunk legfőbb kötelessége, akik Kassának, mint a felvidék metropolisának nagyranövekedését kívánják, hogy a kassai gyárak felkarolásával városunk gazdasági gyarapodását előmozdítsuk.

— Szánkósport Kassán. A kassai atletikai Club téli sport osztálya, holnap, Karácsony első napján, a Bankó és Bányka közötti pályán szánkósportot űz. A téli sportok lelkes művelője dr. *Kriebel* Edgár városi főjegyző vezeti a kirándulást.

— Kassa új lakbérosztályban. A *Napló* közölte már volt, hogy Kassa a II. lakbérosztályba soroltatott s ez által teljesült a kassai állami és vármegyei tisztviselők óhaj-tása. A magasabb lakbér nagy örömet keltett a tisztviselőkarban. Ennek az örömnök a kifejezése a következő két távirat, melyet az

állami tisztviselők köre, illetve a megyei tisztikar nevében az alispán intézett a miniszterelnökhöz és a pénzügyi államtitkárhoz. A táviratok a következők:

Nagyméltóságú dr. *Wekerle* Sándor m. kir. miniszterelnök urnak. — A kassai állami és vármegyei tisztviselők mély köszönetüket fejezik ki Nagyméltóságodnak és az egész kormánynak azért, hogy városunkat a méltányos igények számbavételével, a második lakbérosztályba sorozni méltóztatott. Köztisztviselői munkásságunk buzgalmát fokozni fogja az a jóakarát, melyet érdekeink elbírálása körül Nagyméltóságod és az egész kormány részéről ez alkalommal is hálásan tapasztaltunk. *Hedry* Lőrinc kir. ítélőtáblai bíró, az állami tisztviselők kassai egyesületének elnöke, dr. *Puky* Endre alispán.

Nagyméltóságú *Popovits* Sándor államtitkár urnak. A kassai állami és vármegyei tisztviselők mély köszönetüket jelentik Nagyméltóságodnak azon jóakaratu és sikeres támogatásért, melylyel méltányos érdekeink számbavételével városunknak a második lakbérosztályba sorozását előmozdítani méltóztatott. *Hedry* Lőrinc kir. ítélőtáblai bíró, az állami tisztviselők kassai egyesületének elnöke, dr. *Puky* Endre alispán.

— 12000 korona — a boszniai bakákknak. Most zárult le a boszniai bakák karácsonyi ajándékaira indított gyűjtés. A kassai hadtest területéről 12 ezer koronát meghaladó készpénz gyűlt egybe s ezzel majdnem annyi értékű természetben küldött ajándék. A hadtestparancsnokság iroda igazgatósága az összes karácsonyi ajándékokat szétosztás végett már leküldte az annektált tartományok csapattesteikhez. A bakák ujévi ajándékaira holnap zárul a gyűjtés. Ujesztendei adományok szintén nagy számmal érkeznek.

— Munkaadók lakomája. Az Építőiparosok Országos szövetségének kassai fiókja Karácsony másodnapján, december hó 26-án rendes évi közgyűlést tart. Este a munkaadók a Schalkház-szálló disztermében társasvacsorát rendeznek. A közgyűlésen fogják leplezni Répászky Mihály, a szövetség elnökének arcképét.

— Szegény Fidibusz! A *Fidibusz* című fővárosi élclapot ma a második baleset érte Kassán. A járásbíróság rendeletére a kassai rendőrség a karácsonyi számot pornografikus rajza miatt elkobozta. Detektívek szedték össze a dohánytözsdékben található példányokat.

— Vármegyei közgyűlés. Abauj-Torna vármegye törvényhatósági bizottsága december hó 29-én *Szalay* László főispán elnöklete alatt rendes havi közgyűlést tart. *Puky* Endre dr. alispán a közgyűlésre szóló meghívókat, a 66 pontból álló napirenddel már szét küldte.

— Képkiallítás és városszépítés. A Neógrády-féle képkiallítás csak bezárólag f. hó 28-ig látható. Erre a körülményre azért hívjuk fel olvasóink szives figyelmét, hogy mindenki saját érdekében igyekezzék az ünnepnapokat a kiállítás megtekintésére felhasználni, mert ez a magas színvonalon álló szép kiállítás igazán megérdemli, hogy mindenki megtekintse, aki a szép művészetek iránt érzékkel bír. A kiállítás látogatásával a

közönség a városszépítő-egyesület szép törekvéseit is támogatja, amennyiben a beléptidíjak teljes összegükben az egyesületet illetik. Belépti díj 40 fillér, tanulók részére 20 fillér.

— Pályázat. A kisidai körjegyzői lakás és iroda elhelyezésére Kisidan jegyzői lak építése céljából 1909. évi január hó 12-iki napjának d. e. 10 órájára a kisidai körjegyzői irodában zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni. A tervrajz és feltételek a kisidai körjegyzői irodában rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők, hol az ajánlati minta is megszerezhető.

— Kassai állatvásárok áthelyezése. A kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy Kassán az 1909. évi január hó 6-ára eső havi állatvásár kivételesen 1909. évi január hó 13-án, az 1909. évi április hó 7-ére eső havi állatvásár kivételesen 1909. évi április hó 14-én és az 1909. évi május hó 5-ére eső havi állatvásár kivételesen 1909. év május hó 12-én tartassék meg.

— Eltűnt tiszthelyettes. *Eckerdt* János, aradi huszártiszt helyettes, aki egy rokona látogatására Budapesten volt, nyom nélkül eltűnt. A huszonegyéves ifju 16-án távozott rokonának lakásáról, azzal, hogy állomáshelyére, Aradra megy. Oda azonban mind eddig nem érkezett meg. Az eltűnt tiszt helyettes kassai fiú.

— Kifosztott áru-ládák. Tegnap délután ismeretlen tettesek az Erzsébet tér 22. számú ház udvarán elhelyezett *Birnbaum* Adolf rőtöskereskedő áru-ládáit feltörték, azokból 2-300 korona értékű vászonneműt elvittek. A rendőrség a betörők kinyomozására a kellő intézkedéseket megtette.

A Cyránó-pőr vége. Néhány év előtt, mikor Rostand világhírű drámája a Cyránó de Bergerac ujdonság volt, a magyar színigazgatók legnagyobb részét *Valentin* Lajos színházi ügynök beperelte jogbitorlás címén, akik pedig az előadás jogát a Bárd-cégtől megvették. A színigazgatókat a bíróság pervesztéseknek nyilvánította, akik viszont a *Bárd* Ferenc és testvére céget pörölték be. A mai napon értesítést kapott *Komjáthy* János kassai színigazgató, egyúttal két fórum egybehangzó ítéletét, melynek értelmében a Bárd-cég a színigazgatók eddigi összes költségeiben elmarasztaltatott. Ez nem pusztán pénzkérdés az igazgatókra nézve, hanem erkölcsi elégtétel is, mert bizonyossága annak, hogy a magyar színigazgatók nem adnak elő jog nélkül darabokat, ellenben van ügynökség, mely azokat eladja jogtalanul.

Színház.

— Megyeri Ilonka vendégfellepte. Cigánybáró helyett Varázskeringő. A tegnapi este kitűzött Cigánybáró előadása az egyik vendégszereplő: P. Nagy Linda, a Cipra szerepének személyesítője hirtelen közbejött betegsége miatt elmaradt. Így ismét a Varázskeringő került színre. A közönség a műsorváltozás dacára, szép számban maradt a színházban és rokonszenvvel fogadta Megyeri Ilonka k. a. föllépését, ki Heléna hercegnő szerepében már első föllépése alkalmával is tetszett.

— Karácsonyi előadások. A kassai Nemzeti Színház karácsony két ünnepén és az ezt követő vasárnap összesen 6 előadást tart. Karácsony első napján, délután a *Hajduk hadnagya* operettet adják, a főszerepekben Barics, Váradi, Mezey, Nagy, Magyarai,

Pilseni sör a Kaszinó-vendéglő helyiségében (Fő-utca 82. sz.)

Az étteremben: 1 korsó 17 kr.; 1 pohár 11 kr.

Naponta friss csapolás

A sörcsarnokban: 1 korsó 16 kr.; 1 pohár 10 kr.

— Vasár- és ünnepnapokon **Müncheni Kindlbräu** kimérése. —

Faragóval, este a *Télen* című népszínmű megy, a főszerepeket: Mezey, Váradi, Pápai, Barics, Ujvári, Bartha játsszák. Karácsony másodnapján délután a *Vasgyáros* kerül színre, Komjáthy, Fái, Etsy, Ráccal; este a *Tatárjárás* operettet adják Váradi, Etsy, Mezey, Pápai és Magyarival. — Vasárnap délután a *Tündérszerelm* operett kerül színre, Váradi Miskay, Magyarai és Faragóval, este a *Sasfők* megy negyedszer a címszerepben Etsy Emiliával. Flambeau — Faragó Ödön lesz.

— **Elismerés a kassai színigazgatónak.** A kultuszminiszter rendelete értelmében az állami támogatásban részesülő vidéki színházak műsoraikat tartoznak a vidéki színházak orsz. felügyelőségéhez beküldeni, ellenőrzés végett. Komjáthy János is beküldte műsorát s erre vonatkozik a színházati felügyelő következő levele:

Igen tisztelt Igazgató Ur!

Műsorjegyzékét megkaptam és úgy érzem, hogy mulasztást követnék el, ha nem adnék kifejezést *legőszintűbb elismerésemnek a szép, értékes, nívós műsorért*, a mely valóban követendő példát szolgálhat.

Gróf Festetich Gyula
színházati felügyelő.

Az illetékes helyről jött elismerés annál értékesebb, mert bizonyos tendenciáktól vezetett némely sajtóorganum az utóbbi időben igaztalanul bántotta a kassai színház művészi törekvéseit. A közönség zöme természetesen e támadások által nem befolyásolta ítéletét s a színház iránt táplált érdeklődése zavartalan maradt.

Színházi műsor:

Csütörtök: Nincs előadás.

Péntek: d. u. *Hajduk hadnagya*,
este: *Télen*. Népszínmű.

Szombat: d. u. *Vasgyáros*. Színmű.
este: *Tatárjárás*. Operett.

Vasárnap: d. u. *Tündérszerelm*.
este: a *Sasfők*.

Hétfőn: *Trilby*. Színmű.

Táviratok.

A politikai helyzet.

(Wekerle a királynál. — Tárgyalások előtt.
— A miniszterelnök karácsonya.)

A kormány mielőtt a jegybank dolgában végső állást foglalna, tárgyalni fog az osztrák kormányval és tárgyalni fog az Osztrák-Magyar Bank képviselőivel. Erre a tárgyalásra a kormányt a kiegyezési törvény kötelezi. Hogy mi lesz a tárgyalások eredménye, az ezidő szerint a jövő titka. A miniszterelnök tegnapi nyilatkozatai a helyzetből folyó minden tartózkodás mellett azt is elárulták, hogy a *kormány a tárgyalásoknál tekintettel lesz úgy a gazdasági és pénzügyi szempontokra, mint jogainkra és politikai érdekeinkre*. E nyilatkozat a *mai helyzetben* teljesen eléggé arra, hogy a kormány működését a tárgyalások folyama alatt teljes bizalommal kísérjük. Azonban ne áltassuk magunkat. A kormánynak ezekben a tárgyalásokban nehéz harcai lesznek. Tudjuk a mul-

tak keserű tapasztalataiból, hogy az ily alkalmakkor Magyarországnak minden ellensége összefog és oda áll az osztrák kormány háta mögé. Az örökké viszálykodó osztrák nemzetiségiek, a szocialista, klerikális és liberális töredékek nyomban fegyverszünetet kötnek, hogy hazánk ellen közös erővel harcoljanak. A kormánynak minden erejére, elszántságára és hazafiasságára lesz szüksége, hogy Magyarország jogait és politikai érdekeit a harcban sértetlenül megóvja. De szüksége van *a nemzet közvéleményének egységes elszánt támogatására*. Csak így fogunk győzni.

Budapest, dec. 24.

Wekerle tegnap kihallgatásán az aktuális kérdések egyikéről *sem döntött a király*, aminthogy ilyen döntést ma, a lefolytatandó tárgyalások előtt nem is lehetett várni.

Budapest, dec. 24.

Wekerle Sándor miniszterelnök tegnap közvetlenül elutazása előtt hosszabban tárgyalt *Pranger* főkormányzóval a bankkérdés dolgában.

A karácsonyi ünnepeket a miniszterelnök Budapesten családja körében fogja ünnepelni és újév előtt már nem utazik Bécsbe.

Kossuth állapota.

Budapest, dec. 24.

Kossuth Ferenc állapotában mára *javulás állott be*. Délelőtt meglátogatta *Wekerle* miniszterelnök, azonfelül járt nála a függetlenségi párt több tagja. Kossuth állapota aggodalomra nem ad okot.

A katonai engedmények.

Budapest, dec. 24.

A katonai engedmények tárgyában a királyon kívül döntő szó illeti meg a *trónörökös*t is, akinek véleményét mindeddig nem ismerik. A trónörökös a döntésnél fog nyilatkozni.

A fuzió feltétele.

Mit hozott Wekerle?

Budapest, dec. 24.

Félhivatalos jelentések szerint nyilvánvaló, hogy *Wekerle* bécsi utjából *bizonyos javaslatokat* hozott magával a koalíció számára. Ha ezeket a javaslatokat elfogadják, úgy *meglesz a fuzió* és ezzel karöltve a katonai engedmények is megjönnek a létszámemelés kötelezettsége mellett. Ezenfelül a bankkérdésben is tartalmaznak ezek a javaslatok olyan formulát, amely a paritást tökéletesen érvényre juttatja.

Jól informált körökben azt tartják, hogy a *katonai kérdések sulypontja*

most nem Bécsben, hanem Budapesten van és ha a koalíciós pártok *Wekerle* javaslatait magukévá teszik, a katonai engedmények nem maradnak el, mert a király ezekhez feltétlenül hozzájárul.

A török bojkott szünőfélben.

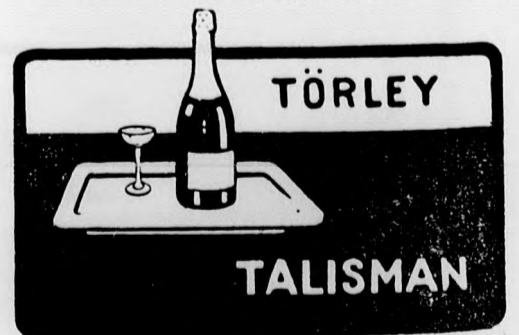
Konstantinápoly, dec. 24.

A török bojkott *szünőfélben van*. Az érzékeny károkat szenvedett török iparosok és kereskedők most panaszos leveleket intéznek a török kormányhoz melyekben kárpótlást vagy a bojkott teljes megszüntetését kérik.

Vasuti kalamitások.

Budapest, dec. 24.

A keleti pályaudvaron ma botrányns jelenetek játszódtak le. Az utazó közönség ezerszámra torlódott össze a várótermekben. A rendes forgalom *melisszereződött* és ennek dacára a vonatok csak a rendes szerelvényekkel indultak. Az utazók közül többen *elájultak*, mert mindenki kiméretlenül igyekezett helyet szerezni magának. A mentőknek, akik szintén kivonultak, sok dolgok akadt. A vonatok *nagy késéssel* indultak.

FIGYELEM!

Aki elzálogosított ékszerét, arany- és ezüstneműjét kiváltani nem képes, annak **zálogcéduláját legmagasabb áron megveszi:**

HEILMANN HENRIK
órás és aranyműves
Kassa, Kossuth L.-u. 9.

==== Régiségek a legmagasabb áron vásároltatnak. ====

Franck Henr. Fiai cég

pótkávé-gyára Kassán.

Az az örvendetes fejlődési folyamat, amelyet a hazai pótkávéipar az utolsó 18 évben felmutathat, sokféle módon lendítő befolyással volt országunk gazdasági életére. — Az ország általános jólétének emelése mellett, mely mindegyik iparág áldásos felvirágozását kíséri, itt különösen a mezőgazdaság kedvező befolyása veendő tekintetbe, amely új növény, a pótkávégyártáshoz nyersanyagul szükséges „cikória” által a talajnak fokozottabb kihasználását érte el.

A Franck-cég ludwigsburgi törzsházából már régóta üzleti összeköttetést folytat az itteni kereskedővilággal. — Ez, valamint a szives fogadtatás, amelyben gyártmányai Magyarországon és Ausztriában részesültek, arra indították a céget, hogy már az 1879. évben Linzben az első gyárat alapította, 1888-ban Kassán létesített gyárat, az 1893. év elején pedig a mostani impozáns fekvésű új kassai gyártelepet építette, ezt 1906-ban kibővítette és ugyanabban az időben: 1893-ban létesült a zágrábi gyár is; 1900-ban pedig Belovárton épült néhány aszaló, a környéken kultivált cikória-termelés részére. —

Ezen két gyár alapításával a Franck-cég nemcsak szorosabb viszonyba kívánt lépni magyar vevőivel, hanem feladatává tűzte ki, hogy oly gyártmányt szállítson, amely hazai nyersanyagból készül. — A kereskedelmi miniszter ur ő nagyméltósága az 1899. évben látogatásával tüntette ki a kassai gyárat és a m. kir. minisztérium az 1899. évi szeptember 30-án kelt 12041. számú rendeletével megengedte a Franck-féle kassai gyárnak, hogy készítményein a magyar címet használhassa.

Abból a vezérelvből kiindulva, hogy a több mint 300 munkásának az egészségét és testi épységét példás renddel, tisztasággal és pontossággal biztosítsa, a jó és szorgalmas munkásnak megfelelő és állandó, elégedett megélhetést biztosító keresetet nyújtson, elérték a munkaadók és munkások között a legörvendetesebb érdekösszhangot, amelynek a jövőben való fennállásáról a vezetőség gondoskodása és figyelmessége kezeskedik. —

A Franck Henr. Fiai cég e sikeres tevékeny-

sége nem kis mértékben járult hozzá az egész monarchia pótkávéiparának jelenlegi kielégítő állásához, mindenekelőtt azzal, hogy oly terméket hozott a piacra, amelynek jóságát mostan sok ezer tapasztalt háziasszony dicséri.

Miután a nyersanyag beszerzésére nézve, a hazánkban termelt cikória még mindig nem elegendő, a gyár részben még a külföldre, nevezetesen Németországra, Hollandiára és Belgiumra is van utalva. — A kassai gyár képes a belföldi szükségletet nemcsak teljes mértékben fedezni, hanem még Galiciába, Bukovinába és Sziléziába is tetemesen szállítja gyártmányait, de még Oroszországba is egy keveset.

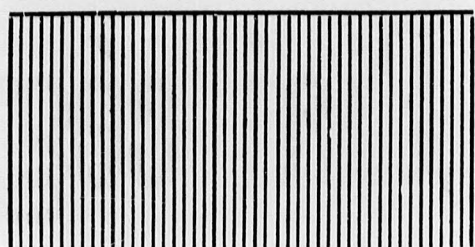
Hogy mennyiben emelte a mezőgazdaságot a pótkávéipar fejlődése: arról volt már szó — ezuttal a mezőgazdaságnak egyik legfontosabb termékére, a tejfogyasztásra — legyen még utalva: a tejnek termelését, t. i. az olcsó pótkávé bevezetésével tudták a tejgazdaságot emelni.

Hazánk lakosságának azokban a rétegeiben, hol a kávé magas ára következtében eddig még nem igen tudták bevezetni, a tejeskávé a Franck-féle pótkávé hozzáadásával mindig új híveket szerez magának, minek folytán a tejfogyasztás is folyton emelkedik; de még az Alduna országai-ban is, hol a török fekete kávé általánosságban isszák, a Franck-féle pótkávé bevezetése által a tejeskávéval folyton új hívekre lehetne szert tenni, ha a beviteli vámok nem lennének oly tulságosan magasak. —

Emellett figyelembe kell venni még egy pontot, amelynek anyagi értéke nem becsülhető oly könnyen meg, kulturális jelentősége azonban nem magasztalható eléggé.

A tejeskávének előrenyomulásával a pálinka, amely hazánkban sok vidékén a szegény emberek rendes reggelije, mindig jobban kiszorítottatik és ennek helyébe a táplálkozásra szükséges produktum, a tejeskávé: a tej lép.

Szívvel kívánjuk, hogy a Franck-féle nagy-szabású hazai gyár vállalat prosperáljon és hogy a fogyasztó közönség azt megfelelő támogatásban részesítse, hogy a magyar iparnak tekintélyt és hazánkban anyagi hasznot hozhasson.

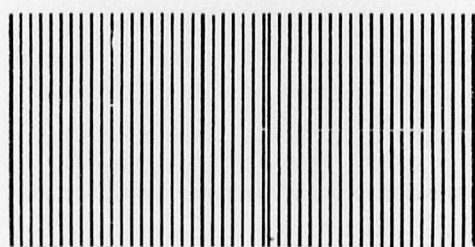

Deutschberger

és Társa

likőr- és rum-különlegességek gyára

Kassa, Szepsi-ut 34.

Andrássy - kávéház

Kassa, Fő-utca 85. (Andrássy-palota).

*Kassa legnagyobb és
legelőkelőbb kávéháza.*

Modern kényelemmel

berendezett szórakozó

helyisége a kassai uri

közönségnek.

Dala Károly kávéháztulajd.

KIRCZ VILMOS ÉS FIAI

gőzfűrésztelepe

KASSA.

A Kircz Vilmos és fiai cég, mely 1864-ben keletkezett, 1895-ben alapította a Csermelyvölgyben a kassai gőzfűrésztelepet. A telep, mely 4—5 hivatalnokot és 60—100 munkást foglalkoztat, évente kb. **15.000 köbméter különféle**

rönkfát dolgoztat fel, melyet kizárólag Kassa szab. kir. város erdőseiből termel. A fűrésztelep készít:

építő anyagot, u. m. deszkát, gerendát, lécet és egyéb épületfát.

Feldolgozott ipari termékeit legnagyobb részben Felsőmagyarországon, részben Ausztriában és Németországban helyezi el.

A Kircz Vilmos és fiai cég kassai irodája Fő-utca 114. szám I. emeleten van. A cég főnöke dr. Kircz Viktor. A kassai gőzfűrésztelepen kívül a cég telepei: Bodo-kán (Abauj-Torna m.), Volezen és Lowronán (Galiciában) találhatók. Az itt termelt anyag külföldi exportra szolgál.

Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank

kassai fiókja, fő-utca 53. szám.

Befizetett alaptőke 40 Millió korona.

Elad és vásárol minden-
nem ü
érték papírt, mint
járadékot, záloglevelet,
elsőbbségi kötvényt, rész-
vényt, sorsjegyet stb., va-
lamint külföldi pénzne-
meket a hivatalos napi
árfolyamon; elvállal

tőzsdei megbízásokat

a budapesti és külföldi
tőzsdékre legjutányosabb
feltételek mellett; ki-
bocsát

cheque-eket és hitelleve-

leket valamennyi euró-
pai és tengerentuli
piacra.

pénzbetéteket elfogad
takaré-
pénztári könyvecskékre
vagy folyószámlára;

jelzálogkölcsönt nyújt
földbir-
tokra, ingatlanokra; ad
továbbá

előlegeket értékpapírokra,

mérsékelt kamat mellett;
és kikölcsönöz

**házi
takaré-
perselyeket.**

=====**Safe-deposit szekrény bérlete.**=====

Kassai cementárugyár és betonépítési vállalat

Kassa, Pesti-ut (a Franck-gyár mellett.)

=====**Tulajdonos: Göllner Zsigmond.**=====

A kassai cementárugyár és betonépítési vállalat rövid fennállása alatt is már jó hírnévre tett szert az építési iparban. A gyár szakszerű vezetés és elsőrangú munkások foglalkoztatásával kiterjeszkedik a beton munkálatok minden ágazatára. Vállal és saját gőzerőre berendezett gyárában készít betonból különféle

építési anyagokat, terazzó, gipsz és aszfalt

munkákat. Géperőre berendezett üzeme felöleli a cementárukon kívül a

=====**műkő gyártását,**=====

mely ma az építő iparban oly fontossággal bír. A cementáru és műkő gyár műszaki irodája és építési vállalata, a betonépítés szakmájába vágó mindennemű munkálatból készséggel készít terveket és költségvetést csinál.

DUNKEL V. K.

felső magyarhoni első parquettgyár részvénytársaság

Parketgyár: Kassán.

KASSÁN.

Gőzfűrés Metzenzéken.

Az ipari telep 1874. évben alapított s jelenleg évenként körülbelül 1500 köbméter félkész tölgyarut mintegy 50.000 négyzetméter parkettára dolgoz fel, állandóan 50 embert foglalkoztat.

A gyártmányai az ugynevezett amerikai rendszerű szallagparkettek és az összerakott táblaparkettek. Ez utóbbihoz tölgyfán kívül juhar, amerikai diófa, mahagoni stb. is kerül feldolgozás alá. A gyártmány $\frac{2}{3}$ része a belföldön kél el, $\frac{1}{3}$ rész Ausztriába és a külföldre lesz exportálva.

A Dunkel-gyár gyártmányainak kiválóságát bizonyítja, hogy ez ideig, ahol kiállítottak — utóbbi időben a párisi világkiállításon — elsőrendű kitüntetésekkel lettek jutalmazva.

A parkett lefektetését kivánságra saját asztalosaival az ország bármely részében végezteti a gyár.

Nagy elterjedésnek örvendenek utóbbi időben az asfaltba rakott parketták, a melyek nedves talaju lakóházakban kitünően beváltak, mert a nedvesség felszívódását megátolják, miáltal a szoba nedvessége ki van zárva.

A gyár kivánságra mintázott árjegyzékkel és költségvetéssel díjtalanul szolgál.

A Dunkel V. K. parkettgyár a nyersanyagot legnagyobbbrészt Felsőmagyarországon szerzi be, ennek egyrészt saját gőzfűrészen Metzenzéken állítja elő, mely évenként 6—7000 köbméter rönkfát fűrészel fel. A metzenzefi gőzfűrés állandóan 50 embert foglalkoztat.

RENFER GUSZTÁV

EZEELŐTT

KASSAI TEJCSARNOK SZÖVETKEZET

Imaház-utca 3. szám.

Ajánlom tisztán kezelt és

legjobb minőségű tej,

tejszin, savanyu telföl, habnak való tejszin, thea-vajat

mely naponta kétszer is házhoz szállítatik.

BAUERNEBL és FIA

sörfőzdeje és malátagyára.

Félszázadnál hosszabb multra tekinthet vissza Kassa egyik legjelentősebb ipartelepe a **Bauernebl és fia sörfőzde és malátagyár.** A Flórián-utcát szögeli be a gyár terjedelmes épületesoportja. Külön sörfőző telep és a pincék, külön a malátagyár és a raktárak. A gyár-alapító **Bayer János**, amikor 1857-ben lerakta a mai hatalmas sörgyár alapjait, nem gondolt arra a bámulatos fellendülésre, melyet mostanáig a gyár elért. Noha a gyár fejlődésével kapcsolatosan folyvást újabb telekvásárlással bővült a gyárterület, egy impozáns épületesoportba összetömöríteni a gyárat még sem lehetett, amennyiben a telep közepén elhuzódó utca elháríthatatlanul két épülettömbre osztja a gyárat. A gyár-alapító után annak fia vette át a sörgyár vezetését, de az osztrák importtal nem tudott megbirkózni. A gyár a kezdet nehézségeivel küzdött s ennek tulajdonítható, hogy idősebb **Bauernebl Szilárd és Ruzicska** társultak a vállalatban. 1885-ben idősebb Bauernebl Szilárd vette át a gyár felét, miután 1903-ban Bayer elhalt, a gyár **teljesen Bauernebl tulajdonába ment át, aki cégtársul hasonló nevű fiát is bevette a vállalatba.**

Őt esztendő mult el azóta s a gyárnak ez a virágzó kora. A szorgalmas munka és a nehézségektől vissza nem rettenő vállalkozási kedv párosult az első rangu szakismerettel s gyorsan meghozta a várt eredményt. A szakszerű, céltudatos vezetés folytán a sörgyár **versenyképessége rohamosan emelkedett**, sörtermékei az egész országban fogyasztó piacokra találtak s a felvidékről szinte teljesen kiszorították a jobbára **osztrák gyártmányu sört.**

Mindehhez természetesen a gyár teljes újalakítására volt szükség. És aki ma a Bauernebl és Fia sörgyárát meglekint, a **modern technika vívmányai** ejtik bámulatba lépten-nyomon. **A gyár technikai vezetője, ifj. Bauernebl Szilárd,** nem retten vissza semmi áldozattól, amidőn a technikai fejlődéssel lépést kell tartani. A technika fejlődése nemcsak az üzem tökéletességére törekszik, hanem az erőik jobb kihasználását is szem előtt tartja. Ami látszólag drága befektetésnek tűnik fel, az idővel nemcsak hogy megtérül, hanem jelentékeny megtakarítást is eredményez. Ezt a szempontot, mely a Bauernebl sörgyárat a technikai tökély magaslatára emelte, sok gyáros megszívelheti. Egyik legutóbbi ujtása a gyárnak, hogy bevezette a **nyers olaj tüzelést.** Ezzel elejét vágta a szénmizériáknak, elannyira, hogy a gyár üzemét ezentúl a szénhiány sem érinti. **A gyár saját villamfejlesztő teleppel bir,** ami által olcsóbban termel hajtóerőt és sokkal olcsóbban **világítja** a hatalmas gyártelepet. **A dinamógép mellé** **újabbban egy akumulator telepet is létesítettek.** A mikor a 200 lóerős nagy gőzgép és a dinamó szünetel, az akumulator telep szolgáltatja a kisebb méretű hajtó és világító erőt.

A sörfőzde a telep legnagyobb épülete. Impozáns arányai már kívülről is a gyártás fejlettségét hirdetik. A sörfőzde mellett van a gépház, melyben a 200 lóerős gőzgép, a nagy dinamó van elhelyezve, mely ellátja a telep világítását és hajtja a maláta-gyár és a sörfőzde

összes gépeit. Mintaszerű az elpároló készülék, a főzőház, a malátazúzó, a komlózó üst, a kondenzator, a cefréző, az automatikus sörfejlesztő, a hordómosó, a palacktöltő stb. berendezése. Meglepő látvány az erjesztő és az ászok pincéje. Az erjesztő pincében 400 hektoliteres kádóriások vannak elhelyezve, míg az ászok pincében felhalmozott hordók ürtartalma 16 ezer hektoliter. Az egész pincét mesterségesen fűtik és villanyal világítják. **A sörfőzde jelenleg 60 ezer hektoliter sör gyártására van berendezve, a maximumot nemsokára megközelítik.** Mult évben 36 ezer hektoliter sört termeltek s ez évben a termelés már meghaladta a 40 ezer hektolitert. A gyártáshoz tisztán honi terméket használnak. A sörfőzéshez szükséges 15 ezer métermázsát meghaladó árpát a megyei és városi gazdáktól szerzi be a cég, akiknek biztos piaca s így erőssége a sörgyár. Komlót közel 150 métermázsát használ fel a gyár és bár arra törekszik, hogy mindenben magyar terméket dolgozzon fel, a szükségletnek csak kisebb részét fedezheti hazai komlóból, mert komlótermelésünk még nagyon kezdetleges, ami a termeléssel járó nagy költségeknek és fáradságoknak tulajdonítható.

A gyár világos király-, korona- valamint sötét bajor-sört termel, melynek minősége fölveszi a versenyt a külföldi sörökkel. A Bauernebl-sör minőségét dicséri, hogy a gyár számos kitüntetésben részesült. Így a **millenáris kiállításon, a kassai iparkiállításon, legutóbb pedig a temesvári és pozsonyi kiállításon az első díjat, arany érmet és diszoklevelet nyerte el.** Ezenkívül számos kitüntetés hirdeti a kassai Bauernebl-sör jó minőségét, a legbiztosabb bizonyosság egyébként a **közönség elismerése.** Ennek tulajdonítható, hogy a gyár sörtermelése egyre nagyobb piacokra terjed, folyvást több és több fogyasztót hódít meg.

A gyárnak, mely nagyobb rezssivel dolgozik, mint a pesti gyárak, számos fiók raktára van, ugymint: **Eperjesen, Sátoraljauhelyen, Nagymihályon, Iglón, Beregszászon, Miskolcon, Ungvárott, Homonnán, Varannón és Bártfán.** Egész Felsőmagyarország fogyasztó piaca Hajdunánásig, Kálkapolnáig is kiterjed fogyasztó köre. Évenként másfélmillió koronánál többet forgalmaz a gyár. A vasuti szállítást jéggel hűthető saját vagonokkal eszközlik.

A gyártelep másik épület tömbje a **malátagyár, akumulator-telep** a raktárak és az irodák. A maláta-gyár a legmodernebbül van berendezve. Az ifjabb Bauernebl technikai utasításai szerint épült a gyár, felszerelését és berendezését tekintve nin cs párja az országban. Itt készül az árpaasztatókban, a csiráztató termekben a sörgyártáshoz szükséges maláta, melyből sokat szállítanak külföldön is.

Amikor magyar ipart akarunk teremteni, senkit se széditse el a külföldi gyártmányok reklám hire. A kassai sör kiállja a versenyt bármely felségesnek tartott idegen sörrel. Ha nem akarjuk ellenségeinket gazdagítani, úgy akkor magyar sört, különösen az olyan versenyképes kassai sört ilyünk!

FUCHS ÉS PERÉNY

FAMEGMUNKÁLÓ GYÁRA

Telefon: 155.

Vörösmarty-tér. 5.

KASSA

Vörösmarty-tér 5.

Telefon: 155.

Hazánk hatalmas erdőbirtokai, nemes és értékes fákban gazdag nyersterményeket szolgáltatnak a műfák számára. Évenként rengeteg mennyiségű és milliókra menő műfát szállítanak a külföldre, a honnan az, mint a faipar által feldolgozott árucikk importáltatik vissza Magyarországra. A magyar ipari vállalkozás erősen elhanyagolta a műfát megmunkáló iparágat s csak örvendenünk lehet, ha ezen a téren keres a magyar iparos és tőkés boldogulást.

Kassán most nemrég alakult meg a **Fuchs és Perény famegmunkáló-gyára**. A tulajdonosok: **Fuchs Lipót** és **Perény Leó**, felismerve a faipari gyártás terén való elmaradottságunkat, a külföldi erős versenytől vissza nem riadva alapították meg gyárukat, mely rövid fennállása óta, már is jelentékeny sikerekre tekinthet vissza, ezzel is bizonyosságát szolgáltatván annak, hogy a faipar hazánkban nagy jövővel bír. A kassai famegmunkáló-gyár már eddig is erős versenytársa a külföldről beözönlő ipari termékeknek s azokat sikeresen szorítja ki a magyar forgalomból.

A gyár a **Vörösmarty-tér 5. számú telken emelkedik**. Modern berendezése a faipari szakmába tartozó mindennemű munkát elkészítésére alkalmas. **Ez idő szerint motorerővel hajtott 22 géppel dolgozik a gyár s állandóan 35—40 munkást foglalkoztat.** A gyári üzem vezetője **Fuchs Lipót**, aki nagy szaktudással fejleszti a gyárat.

Csak néhány ipari cikket sorolunk fel a gyár üzeméből s ebből is látható, hogy tömegcikkekben, a **Fuchs és Perény famegmunkáló-gyár mily szélesirányú termelést produkál.** A gyár készít: különféle **esztergályos cikkeket**, kör, ovál és sokszög metszetben, többek között butorlábakat, butoroszpokat, ablak karniszokat, továbbá **szerszám alkatrészeket**, textil-ipari felszereléseket, kalapács, seprő és meszelő nyeleket, sarló, lóvakaró és ételhordó nyeleket, görleceket, **mosogató-gépeket**, **képes tükrö-kereteket**, **guzsalyokat és főző-gépeket**, keresztmetszésű és préselt fadugókat, és hosszú fadugókat, ládákat, **fadobozókat**, bőröndfaalkatrészeket, **kefe- és meszelőfákat**, lahengereket, **a papirgyártáshoz és a fehérítéshez használt hengereket.** Azonkívül megmunkálnak **épület- és butor-alkatrészeket** asztalosok, építészek, kerékgyártók és gépgyárak részére. A gyár természetesen a felsorolt ipari cikkeken kívül felőlel **minden faipari szakmába vágó**, valamint nemes **műfából is készült** egyéb munkálatokat. Költségvetéssel és tervekkel, valamint mintákkal készséggel szolgál.

A gyár folyvást fejlődő üzeme szép perspektívát nyújt a jövőre. Komoly, biztató jeleket látunk erre nézve abban, hogy a külföldi ipart már is erősen kiszorítja. A magyar közönség feladata, hogy e gyár kitűzött misszióját minél sikeresebben végezhesse.

A Borsod-miskolci gőzmalom r.-t.

=====
Csányi műmalma.
=====

Igazgatóság: Kassa, Fő-utca 83. I. em.

Abauj-Torna vármegye jelentőségében legnagyobb ipartelepe a **csányi műmalom**. 1864-ben alapított napi 50 métermázsas őrlőképességgel. A malom életképességét igazolja, hogy már 1875-ben az őrlési képesség napi 250 métermázsásra emelkedett. 1895-ben a malom gyökeres átalakításával az üzem már napi 600 métermázsas őrlést produkál. A malomiparra neheződő válságos idők 1903-ban azt eredményezték, hogy a csányi műmalom kénytelen volt egy hatalmas vállalattal a **Borsod-miskolci gőzmalom részvénytársasággal egyesülni**, hogy versenyképességét fentartsa. Ezen új regime alatt a malom technikai berendezése, százazrekre rugó beruházások árán a legnagyobb tökélyre emelkedett. Üzemképessége ismét fokozódott, oly módon, hogy most már a napi előállítás 900 métermázsásra rug, miáltal a csányi műmalom, a legnagyobb vidéki malmok sorában foglal helyet. Berendezése az automatikus rendszer szerint van felszerelve. Hajtó erejét egy 340 lóerős Sulzer-féle gőzgép, ezenkívül 150 lóerős 2 turbina szolgáltatja. A csányi műmalom a buza- és rozsoőrléssel foglalkozik.

Az imponáló csányi telepen, hol száznál több munkást foglalkoztatnak, nagy gondoskodás történik munkásjóléti intézményekről. A munkabérek összegéből a munkások gondtalanul megélhetnek s egészségük gondozása érdekében a malom igazgatósága hygienikus munkáslakásokat is épít. Eddig 16 család részére 4 épületből álló munkásház épült s a továbbiak létesítése folyamatban van.

A csányi műmalom gyártmányainak kiváló kvalitásait dicsérik bel- és külföldi szakkiállításokon elnyert elsőrangú kitüntetések.

Produktumainak piaca Magyarországon kívül Galícia, Szilézia, Morva- és Csehország, míg forgalma Németországgal, az óriási vám hatása alatt jelentékenyen redukálódott.

A csányi műmalom kassai igazgatóságát vezeti **Déry Gyula** igazgató; a csányi telep technikai intézője: **Csink Gyula**.

ifj. Kitzbichler Ulrik és Társa
Kassa, Régi Szepsi-ut 1. és Vám-utca 7. szám.

TELEFON 244.

Beton-, vasbeton- és viz-
műépítővállalat. Cement-
és gipszárak gyára. —
Mozaiklap és egyéb építő-
anyagok raktára.

The Neuchatel Aszfalt-Társaság képviselője.

The Neuchatel Asphalte Company Lim.

BUDAPEST. Iroda: VI., Andrásy-ut 11.

Aszfalt-burkolási vállalat. Ki-
zárólagos engedélyesea Val
de Travers aszfaltbányáknak

Kassai vezérképviselőség:

ifj. KITZBICHLER ULRİK és Tsa régi Szepsi-ut 1-ső sz.

Magyar József

kárpitos és diszítő Kassa, Kossuth L.-u. 18.

*Ajánkozik minden e szakba vágó munkák
gyors, pontos és lekiismeretes elkészítésére.
Jutányos áron készít ebédlő-, háló-, uri-
szoba- és szalon-berendezéseket. Elyállal
mindennemű szabadiszítéseket legmodernebb stílusban.*

Megrendelésre készítek angol bőrbutorokat.

Az ország ezen egyike legrégebb, általánosan ösmert vállalatát a jelenlegi tulajdonos egyik elődje, legidőb. Haltenberger Péter alapította egy posztószövő műhellyel kapcsolatban 1910. évben. Ezen idő óta a gyár fiuról-fiura szállt s jelenlegi tulajdonosai idő és ifjabb Haltenberger Béla. A gyár ez idő szerint első sorban ruha- és kelmefestéssel, vegytisztítással és gőzmosással foglalkozik, kb. 150 munkást foglalkoztat. A gyárnak helyben több fióküzlete van s az ország minden részében bír képviseléssel. Postaforgalma kiterjed nem csupán az országra, de Ausztria egy részére, főképp Galiciára is. A gyár évek óta folytonosan bővül s a szükségletekhez mérten modern gépekkel látatott el s az 1908. évben szintén egy nagyobb szabású épülettel bővített.

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő-, vegytisztító- és gőzmosó-gyára

KASSA. Szerecsen-utca 3-ik szám.

A festési osztályban ruhaszövetek, egész ruhák (pld. gyászruhák), fonalak, szörmeneműek kerülnek festésbe s a vegytisztító osztály ezen szakban a legkényesebb igényeket elégítheti ki. S emellett a jelenlegi berendezés segélyével a munkát kellő gyorsasággal, pontosan végezheti. — A gőzmosó osztályban egyéb fehérneműn kívül naponta kb. 10—12000 gallér és kézelőt mosnak és vasalnak. Igen fontos újítás ezen osztálynál a házi fehérneműnek súly szerint való elvállalása. A jelenlegi cselédviszonyok mellett ugyanis háziasszonyainknak nem kis gondot okoz a „nagy mosás”. A gyár a munkát jutányos ár mellett, a fehérnemű legnagyobbfoku megkímélésével végzi. A fehérneműt a felek kívánsága szerint csupán mángorolt vagy pedig vasalt állapotban is szállítja.

A gyártelep Kassán Szerecsen-utca 3-ik szám alatt áll fenn. — Átvételi üzletek Kassán: Kossuth Lajos-utca 3., Deák Ferenc-utca 32., Fő-u. (Andrassy-palota).

POLEDNIÁK KÁROLY

Telefon: 48.

GÉP- ÉS GŐZKAZÁNGYÁR, MALOM-
ÉPÍTÉSZET ÉS MOTORGYÁRA

Telefon: 48.

Szepsi-ut 34/a.

KASSA

Szepsi-ut 34/a.

Huszonhárom év fáradhatatlan és tudatos munkájának kimagasló eredménye **Poledniák Károly** kassai gépgyára. A tulajdonos, mint a gyár megalapítója, szerény keretek között kezdte meg iparát. Annál nagyobb az érdeme, mert ez idő szerint gépgyára ipari jelentőségét tekintve számottevő tényező a magyar gyárparban.

Poledniák Károly évről-évre gyarapította, fejlesztette gyárát, mely jelenleg 160—180 munkásnak biztosít állandó foglalkozást s jó keresetet. A Szepsi-ut 34/a. számú telek öleli fel a gyártelepet, melynek üzemét **Poledniák Károly** tulajdonos, kellő műszaki személyzettel vezeti. A gyár berendezése, modern technikai felszerelése méltán kihívja a szakemberek elismerését. A tulajdonos folytonosan fejleszti a gyárát. 1907-ben épült a modern vasöntőde s a legközelebb a gyár ismét újabb beruházásokkal bővül.

Poledniák Károly gép- és gőzkazángyára és malomépitészete készít: gőzkazánokat, gőzgépeket, vízi kerekeket vas- és faszervezettel, különféle célokra szivattyukat, szeszgyári berendezéseket, a malomépitészet körébe tartozó gépeket, malmok

számára saját rendszerű hengereket, gazdasági gépeket, keretfűrészeket, viz- és szeszartályokat (Reservoiz), vas kéményeket, transmissió-berendezéseket modern gyűrűs kenéssel.

A gépgyár kiemelkedő készítményei a **benzin- és szivógázmotorok**, melyek a jelen technikai vívmányokkal lépést tartva gyártatnak. Ezen motorok használatával az iparban tetemes üzemköltség megtakarítás érhető el, minek következtében nagy keresletnek örvendenek. A motorgyártás terén, nemkülömben a gépgyári üzem bármely ágában **Poledniák Károly** gépgyára felveszi a versenyt az összes hazai és külföldi gépgyárakkal.

Elvállal a gyár: kazán-, gép- és lokomobiljavításokat, malomhengerek utánrovatkolását, a legjutányosabb árak mellett. Vízimalmokat hengerszékerekre való berendezésre átalakít.

Raktáron tart: mindenféle felszerelési tárgyakat és technikai cikkeket, ugymint: gőzszelepeket, gőzcsapokat, vízmutatókat, olajozókat, gőz-olajozó szivattyukat stb., stb. Hofherr és Schrantz cég képviselője mindennemű gazdasági gépekben.

KASSAI JELZÁLOGBANK R.-TÁRS.

az életbiztosítással kapcsolatos betétüzletet üzletágai közé bevezette és e célból egy elsőrangú biztosító intézettel lépett szoros összeköttetésbe.

Az üzletág lényege a következő: A belépni szándékozó kötelezi magát 1 K-ás heti részletek fizetésére. A befizetéseket nem kell feltétlenül hetenként eszközölni, előre esetleg több részlet is lefizethető. Ezzel kapcsolatban egyszersmind életét is biztosítja. **15 év elteltével**, a mikor is az 1 koronás heti befizetés kamatos kamataival együtt 1000 koronára nő fel, ezt a teljes összeget, vagyis **1000 koronát kézhez kapja**. — **Amennyiben azonban már az első részlet befizetése után elhaláloznék, az egész 1000 K haladéktalanul esedékessé válik.** Ha azonban a díjak befizetését 15 év előtt beszüntelné, úgy **betétjét kamatos kamataival együtt bármikor kézhez kaphatja.**

A biztosításért évről-évre csökkenő minimális pótdíj fizetendő, a mely az utolsó években már csak circa 2—3 fillért tesz ki.

==== Beléphetnek 20—60 évig terjedő életkorban levők. ====

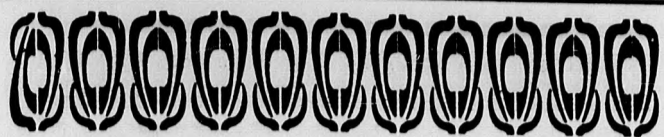
Egy-egy üzletfél több 1000—1000

:: koronás tételt is jegyezhet. ::

Amidőn a nagyközönség figyelmét erre az életrevaló takarékosági módra tisztelettel felhívjuk, még csak azt jegyezzük meg, hogy az ország más helyein létesített hasonló rendszer a legmelegebb fogadtatásban részesült és ma már milliókra megy az az összeg, a mely ilyenképen jegyeztetett.

Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál az üzletágot bevezető

Kassai Jelzálogbank r.-t.

TELEFONSZÁM: 285.

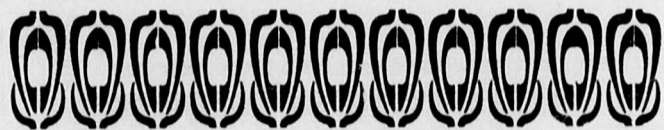
Otthon-szálloda

Kassa, Kossuth Lajos-utca 16.

A város legforgalmasabb és legelőkelőbb helyén emelt új szálloda. — 30 izlésesen, modern kényelemmel berendezett szoba. — Villanyvilágítás és vízvezeték. — Pontos kiszolgálás. — Szolid árak. — Idegenek kedvelt otthona.

Otthon-kávéház

a szálloda földszintjén. — Szeptember óta nagy fénytel újalakítva. — Kassa legszebb, legbarátságosabb kávéháza. — Tágas olvasóterem, új billiárdasztalok. — Hetenkint háromszor zeneest. — Kitűnő italok és hideg buffet. — Színház után hideg ételek mérsékelt áron.

Kassai Népbank r.-t.

Fő-utca 22-ik sz. I-ső emelet (saját ház)

foglalkozik a bankszakmába vágó összes ügyletekkel.

Elfogad betéteket betétkönyvecskékre és chequeszámlára a legelőnyösebb feltételek mellett. — Váltókat, kisorsolt értékpapírokat leszámítol. — Folyószámla hitelt engedélyez fedezet alapján. — Értékpapírokat, külföldi pénznemeket vesz és elad. — Szelvényeket díjtalanul vált be.

Felvilágosítások készséggel adatnak.

Grossmann Testvérek

rézműárugyár és fémöntőde Kassa, Molnár-u.

Telep: Eperjesen is.

A Grossmann S. rézműárugyár és fémöntőde egy negyedszázad előtt alakult Eperjesen. Az anyatelep 1903-ban **Grossmann Testvérek** cég alatt Kassán rézműárugyárt és fémöntődét létesített a Molnár-utcai saját telepen, mely testvérvállalata az eperjesi gyárnak.

A kassai telep főleg **szeszgyár és szeszfinomító berendezésekkel foglalkozik**. Ebben a tekintetben a gyár elsőrangú specialista az országban. Üzeme a modern technika vívmányainak megfelelően van felszerelve. Telepén állandóan 35—40 e szakmában specialista munkást foglalkoztat.

A **Grossmann Testvérek** kassai rézműárugyár és fémöntőde ezen kívül gyártási üzemében felkarol minden a vegyi iparban előforduló gépépítéseket és készülékek felszerelését. Kiterjed technikai működése a **cukor, sör és keményítő gyártáshoz szükséges**

gépek építésére és a vegyiparhoz tartozó gyárak teljes felszerelésére és berendezésére. A gyár az ország minden részében, valamint Galiciában, Boszniában szeszgyárakat és vegyipari gyárakat épített. Gépei több kiállításon a legmagasabb kitüntetésben részesültek. Kassa gyáriparában a folyton növekedő rézárugyárnak messze kiható jelentősége van.

Kassai Takarékpénztár

==== (a székesegyházzal szemben, saját házában) ====

Felsőmagyarország legrégebb és legnagyobb pénzüszete.

Alapított
1844-ben.

Betéteket gyümölesöztet. Kölesönt
nyujt váltóra, folyószámlára, ingatlanra a legelőnyösebb feltételek s megállapodás szerint.

DOKUPIL és FENYVES

okleveles gépészmérnök

gépgyára Kassa, Vám-utca 15. szám.

TELEFON: 239. sz.

Mindennemü ipari gépek tervezése, gyártása és javítása. Ipari telepek, malmok, szeszőzdék tervezése és berendezése.

Állandó raktár az összes legujabb szerkezetü mezőgazdasági gépekben.

Elismert elsőrendü gyártmányu Dobry-féle benzin-motorok s lokomobil-
eséplő-készletek, valamint nyers
olaj- és szívó-gázmotorok.

Elsőrendü referenciák.

Losonei páros és páratlan soru kitünő vetőgépek. — Tervezések és
költségvetések díjtalanul eszközöltetnek.